

Oponentský posudek na rigorózní práci Hany Krupníkové „Kognitivní fungování v běžném životě u pacientů s emočně nestabilní poruchou osobnosti, hraničního typu“

Téma, kterému se rigorózní práce věnuje, je zajímavé, aktuální a potenciálně rovněž velmi přínosné, takže z tohoto hlediska lze tuto práci hodnotit kladně.

Po formální stránce má práce většinu náležitostí, které tento druh prací má mít, avšak kvalita provedení není vždy zcela adekvátní. Níže uvádím přehled těch nejnápadnějších formálních nedostatků, které zbytečně snižují kvalitu práce:

- V práci se velmi často vyskytují gramatické chyby a stylistické neobratnosti.
- Tabulky a grafy jsou většinou do textu vloženy bez jakéhokoli komentáře, který by objasnil kontext v tabulce nebo v grafu prezentovaných informací.
- Špatně zvolené formátování tabulek s výstupy ze statistických analýz znesnadňuje orientaci v těchto tabulkách.
- Nekvalitně provedené grafy (s. 70).
- Autorka velice nestandardně čísluje společně grafy, obrázky i tabulky.
- Autorka několikrát nepřesně odkazuje na tabulky v textu (viz např. s. 89).
- Rušivě působí používání plurálu v situaci, kdy je zřejmé, že autorka hovoří sama o sobě.

V teoretické části autorka pokrývá klíčové pojmy, otázky a dosavadní poznatky související s hlavním tématem práce, na které pak plynule navazuje popisem svého vlastního výzkumného projektu v empirické části práce. Přestože z hlediska volby obsahu nelze teoretické části práce nic zásadního vytknout, při četbě několika jejích oddílů jsem měl neodbytný dojem, že byly i přes předem deklarovanou stručnost a výběrovost zpracovány možná až příliš stručně a povšechně (nejvýrazněji jsem to vnímal při zpracování tématu osobnosti a některých vybraných kognitivně-psychologických jevů, konkrétně u percepce a produkce řeči a rychlosti zpracovávání informací). Vzhledem k této stručnosti a ne vždy zcela přesným formulacím u mě vyvstalo několik otázek, na které bych od autorky práce rád během její obhajoby získal odpověď – viz několik bodů níže:

- Jaký je rozdíl mezi epizodickou a autobiografickou pamětí?
- Co znamená spojení „kognitivní vnímání“ ve větě „*Také jejich paměť a kognitivní vnímání v jejich přirozeném prostředí, při každodenních běžných aktivitách selhávají.*“ (s. 58)
- Může autorka blíže osvětlit, co měla na mysli větou „*Za pásmo normy považujeme výkon v rozmezí +/- 1 směrodatná odchylka od normy. Deficit v této oblasti určujeme podle rozdílu mezi experimentální a kontrolní skupinou a bývá často detailnější než podle věku a pohlaví, eventuálně podle vzdělání (Preiss, 2006, str. 39.)*“ (s. 57-58)
- Není jasné, o čem referují v textu uvedená čísla: „*Výsledky naznačují, že pacienti s HPO dosahovali horších výsledků než kontroly ve všech kognitivních doménách (od 0,29 v kognitivní flexibilitě po 1,43 v plánování)*“ (s. 60).
- Co to je faktorový test?
- V části „*5.4 Kognitivní funkce v souvislosti s HPO*“ mi chybí nějaké shrnutí dosavadních výsledků zkoumání vztahu mezi HPO a oslabenými kognitivními funkcemi. Uvedený oddíl působí dojmem pouhého stručného výčtu několika realizovaných studií.

Empirická část práce obsahuje většinu informací, které bychom očekávali od popisu empirického výzkumu: uvedení hlavních výzkumných otázek a hypotéz, popis metod a výzkumných postupů, popis výzkumného souboru, popis a interpretace výsledků statistického zpracování dat a diskuze výstupů výzkumu. Autorka zvolila adekvátní výzkumný design k zodpovězení výzkumných otázek, použila vhodné nástroje ke statistickému zpracování získaných dat a výstupy z těchto metod také ve většině případů správně interpretovala. Přesto i k této části práce lze mít řadu více či méně závažných připomínek a otázek. Viz jejich seznam níže. Prosím autorku o jejich prostudování a zodpovězení v rámci obhajoby.

- Deklarovaný cíl „*potvrdit či vyvrátit vztah mezi hraniční poruchou osobnosti a kognitivními funkcemi*“ je obecně příliš ambiciózní a nerealistický, o to více vezmeme-li také v potaz autorkou použitý výzkumný design a velikost jejího výzkumného souboru.
- Některé použité formulace při interpretaci výstupů statistického testování hypotéz nasvědčují tomu, že autorka statistické testy používá spíše mechanicky a jejich výstupy pojímá poněkud zjednodušeně/černobíle (efekt neexistuje/pravděpodobně existuje = $0,05 < p < 0,05$ = efekt existuje).
- Autorka nejednotně referuje o účastnících s HPO jako o výzkumné, resp. experimentální skupině. V kontextu daného výzkumu by autorka měla používat spíše terminologii výzkumná x srovnávací skupina než experimentální x kontrolní skupina (první způsob je vyhrazen pro experimentální studie).
- Chybí informace o psychometrických charakteristikách použitých testových metod (reliabilita, validita, dostupné normy, způsob lokalizace v ČR).
- Autorka chybně uvádí max. možný skór z testu BDI-II (s. 82) – ten není 39, ale 63 (21 položek x škála 0-3)
- Proč autorka pracovala pouze s jedním objektivním testem kognitivních schopností?
- Autorka nechává bez povšimnutí téměř statisticky signifikantní rozdíl ve skórech z testu CFQ mezi výzkumnou a srovnávací skupinou (rozdíl v průměru 10 bodů, $p = 0,07$).
- Z textu není vůbec zřejmé, jakým způsobem autorka využila korelační analýzu k testování třetí hypotézy (která je o rozdílu mezi skupinami v testu ANT).
- Standardní statistické testy, které autorka použila, předpokládají dopředu stanovený počet pozorování/probandů, nelze je tedy aplikovat na nově ad hoc vytvořený výzkumný soubor, který vznikl sloučením jejího výzkumného souboru a výzkumného souboru kolegyně Kláry Patlichové. Korektnější by v této souvislosti bylo zvolit metaanalytický přístup.
- Proč autorka při slučování výzkumných souborů zvažuje pouze neexistenci statisticky významných rozdílů mezi výzkumnými skupinami z výzkumů 1 a 2, ale nikoli existenci statisticky významných rozdílů mezi kontrolními skupinami z výzkumů 1 a 2.
- V tabulce č. 22 je chybně uvedena p hodnota.
- V čem podle autorky spočívá důkaz toho, že pacientům s HPO můžeme věřit, když si stěžují na potíže s pamětí a pozorností, když k objektivnímu ověření jejich kognitivních schopností použila pouze jeden objektivní výkonový test pozornosti?
- Podle autorky se jí svým výzkumem podařilo potvrdit Posnerovo zjištění, že pacienti s HPO mají potíže s exekutivní kontrolou. O jaká výzkumná zjištění autorka toto své tvrzení opírá? Resp., jaký je vztah mezi tím, co měří test AMT a exekutivní kontrolou?
- Autorka v práci tvrdí, že „*významnou negativní korelaci sledujeme pouze mezi Průměrným reakčním časem a BDI-II u kontrolního souboru*“ (s. 118). Znamená to, že lidé, kteří skórují níže v BDI-II mají v průměru delší reakční časy?
- Proč autorka neporovnávala skóry výzkumné skupiny s normativními daty pro jednotlivé metody, ale pouze se skóry osob ze srovnávací skupiny?

Přestože jsou v mém posudku explicitně uvedeny především nedostatky práce, nemělo by to zastírat tu skutečnost, že práce ve svém úhrnu splňuje základní požadavky kladené na rigorózní práce, a proto práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení dobře až velmi-dobře.

V Praze, dne 1. 11. 2015

PhDr. Luděk Stehlík